

Vad behöver vi kunna?

- En enkätstudie om sambandet mellan kunskap om djurskydd samt hästens biologi och djurskyddsrelaterade förseelser inom svensk travsport.

What's there to know?

- An questionnaire of the relationship between knowledge of animal welfare and the biology of the horse and animal welfare related misdemeanors in Swedish harness racing.

Susanna Johansson

Etologi och djurskyddsprogrammet

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och djurskyddsprogrammet

Skara 2011

Studentarbete 354

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

ISSN 1652-280X

Student report 354

Vad behöver vi kunna?

- En enkätstudie om sambandet mellan kunskap om djurskydd samt hästens biologi och djurskyddsrelaterade förseelser inom svensk travsport.

What's there to know?

- An questionnaire of the relationship between knowledge of animal welfare and the biology of the horse and animal welfare related misdemeanors in Swedish harness racing.

Susanna Johansson

Studentarbete 354, Skara 2011

Grund C, 15 hp, Etologi och djurskyddsprogrammet, självständigt arbete i biologi, kurskod EX0520

Handledare: Malin Skog, Institutionen för Husdjurens miljö och hälsa, Avdelningen för etologi och djurskydd, Box 234, 532 23 Skara

Biträdande handledare: Göran Åkerström, Svensk Travsport, Hästsportens hus, 161 89 Stockholm

Examinator: Anna Lundberg, Institutionen för Husdjurens miljö och hälsa, Avdelningen för etologi och djurskydd, Box 234, 532 23 Skara

Nyckelord: häst, utbildning, travsport, kunskap, djurskydd

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Avdelningen för etologi och djurskydd

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.hmh.slu.se

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp.

Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. SAMMANFATTNING.....	4
2. SUMMARY.....	5
3. INLEDNING.....	6
3.1. Bakgrund.....	6
3.2. Syfte.....	9
4. MATERIAL OCH METOD.....	10
4.1. Kunskapsfråga 5.1 – för verksamheten relevant djurskyddslagstiftning.....	10
4.2. Kunskapsfrågor 5.2 och 5.3 – djurskyddsbestämmelser, häst.....	10
4.3. Kunskapsfrågor 5.4 till och med 5.6 – hästens biologi.....	11
4.4. Finns det en samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och deras formella utbildning, tilldömda disciplinära åtgärder samt deras egen uppfattning om sin kunskap?.....	11
5. RESULTAT.....	12
5.1 Genomsnittet – den svenske travtränaren.....	12
5.2 Uppskattning av egen kunskap.....	12
5.3 Utbildningsbakgrund.....	12
5.4 Kunskapsfråga 5.1 – för verksamheten relevant djurskyddslagstiftning.....	13
5.5 Kunskapsfrågor 5.2 och 5.3 – djurskyddsbestämmelser, häst.....	13
5.6 Kunskapsfrågor 5.4 till och med 5.6 – hästens biologi.....	14
5.7 Finns det en samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och deras formella utbildning?.....	15
5.8 Finns det någon samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och antalet vidtagna disciplinära åtgärder?.....	15
5.9 Finns det ett samband mellan travtränares uppskattade kunskap och deras faktiska kunskap?.....	15
6. DISKUSSION.....	16
7. SLUTSATSER.....	20
8. TILLKÄNNAGIVANDE.....	20
9. REFERENSER.....	21
10. BILAGOR.....	24
10.1 Bilaga 1: Enkäten.....	24
10.2 Bilaga 2: Kunskapsfrågor med facit.....	26

Framsidas foto: Martina Siby

1. SAMMANFATTNING

Hästens och människans historia har varit sammanvävd under tusentals år. Användningsområdena har fluktuerat med människans behov och intressen, men under lång tid har vi använt hästar som sport- och tävlingsdjur. Inom travsporten, liksom i galopp- och ridsport, används hästen som ett medel att nå framgång samt fungerar som nöje och underhållning för människan. Travsport är en typ av hästsport där hästens spänns framför en sulky och tävlar i en specifik gångart – trav. Sporten är allra mest befäst i de nordiska länderna och Frankrike, men finns representerad över hela världen och blir alltmer populär.

Det anses föreligga större risk för försämrade djurvälstånd för djur som används i tävlings syften än djur som hålls för hobby och kunnandet om hästar är omgivet av en kokong av myter, missförstånd och antropomorfistiska termer. Syftet med denna enkätstudie var att undersöka om det finns ett samband mellan travtränarens kunskap om djurskydd och hästens biologi och de disciplinära åtgärder som vidtagits för djurskyddsrelaterade förseelser i travlopp. 194 svenska travtränare har via Svensk Travsports hemsida besvarat en anonym enkät om sin utbildning och erfarenhet av hästar, sin kunskap om djurskydd och hästens biologi, samt besvarat ett fåtal kunskapsfrågor inom dessa två ämnesområden.

Enkäten visade att det finns en övertro på den egna kunskapen som sedan inte kunnat valideras, framförallt vad gäller djurskydd. Resultaten visar också att endast en femtedel av de travtränare som uppgav att de blivit tilldömda en disciplinär åtgärd kan bedömas ha goda kunskaper om djurskydd och hästars biologi. Av resultaten från denna enkätstudie kan konstateras att det finns ett behov av såväl grund- som fortutbildning av svenska travtränare. Sådan utbildning bör behandla såväl hästens biologiska bakgrund och beteenden som gällande relevant djurskyddslagstiftning. Relevant och kvalitativ utbildning skulle kunna utgöra ett medel för att kvalitetssäkra svensk travsport i den mening att sporten upprätthåller gott djurskydd på alla plan.

2. SUMMARY

The evolutionary history of man and horse has been intertwined for thousands of years. Areas of utilization has fluctuated with human need and interests, but horses have been used for sport and competition for a very long time. In harness racing, as well as in thoroughbred racing and equestrian sports, the horse functions as means for success, pleasure and entertainment. Harness racing is a sport where the horse is put in front of a cart (sulky) and raced in a specific gait, namely trot. Harness racing is widely spread over the continents of the world and steadily increasing, but its popularity is probably at its greatest in the Nordic region and France.

When it comes to horses used for sports and competition, there is an increasingly vivid voice of concern for the welfare of these animals and the knowledge of horses is embedded in a cocoon of myths, misconceptions and anthropomorphic terms. The aim of this survey was to investigate if there is a connection between the knowledge of animal welfare and the biology of the horse and the animal welfare related disciplinary actions taken within the Swedish horse racing trainer community. 194 Swedish horse racing trainers answered an anonymous survey at the Swedish Trotting Association's webpage. The survey consisted of questions about the experience and education of trainers and their knowledge of animal welfare legislation and the biology of the horse.

The results of the survey showed that overconfidence of the own knowledge is very common, and that this alleged knowledge could not be vouched for, especially concerning knowledge of animal welfare legislation. The results also showed that only 20 % of trainers who have been sentenced with some kind of disciplinary action are graded as trainers with good knowledge of animal welfare legislation and the biology of the horse, according to the criteria of this survey. It could be concluded, from the results of this survey, that there is a need for education within the Swedish horse racing trainer's community. Both animal welfare legislation and the biology of the horse should be subjects of such education. Qualitative and relevant education could be means of considerable effect for securing the quality of Swedish harness racing, with enhanced animal welfare being the objective.

INLEDNING

3.1 Bakgrund

Hästens och människans historia har varit sammanvävd under tusentals år (Endenburg, 1999, Jones & McGreevy, 2010), men trots att vi under alla dessa år har selekterat för de hästar som bäst anpassar sig till samvaron med människor, så är den domesticerade hästen inte alls olik sina vilda förfäder (Henderson, 2007). Ferala hästar lever i stabila grupper och rör sig över stora ytor i sin strävan efter föda, ofta upp till 20 timmar om dygnet (Keiper, 1986 *in* Henderson, 2007). Idag hålls hästar i regel i boxar och utfodras vid ett fåtal tillfällen om dagen. Foderstaten består ofta av stora mängder kraftfoder och även grovfodret är av hög kvalitet snarare än kvantitet (Henderson, 2007). Utevistelsen är ofta begränsad, liksom möjligheten till att socialisera med artfränder (Henderson, 2007).

Domesticerade hästar som lever som beskrivet ovan, löper större risk för att utveckla stereotypa beteenden, till följd av stress som kan relateras till inhysning, utfodring och understimulans (McGreevy & Nicol, 1998; Henderson, 2007). Cooper & Albentosa menar i sin artikel (2005) att stereotypa beteenden kan uppstå till följd av att den domesticerade hästen lever i en miljö där den inte behöver utföra alla de beteenden som arten utvecklat under evolutionens gång (t.ex. extensivt födosökande, vaksamhet på närhet av predatorer, flyktbeteenden etc.), men som den fortfarande har ett behov av att få utlopp för.

Krubbitning, vävning och boxvandring tillhör de vanligaste stereotypa beteendena hos hästar (McBride & Hemmings, 2009). Stereotypa beteenden kan också ge fysiologiska bieffekter, så som konditionsnedsättningar (McBride & Long, 2001), överansträngningar av ledband och muskulatur (Ralston 1982 *in* Mills & Davenport, 2002), ryggproblem (Cooper & McGreevy, 2003) och försämrade prestationsförmåga (Mills et al., 2002). Boxvandring och *stall kicking* (d.v.s. att hästen sparkar på väggar och stallinredning (McDuffee et al., 2000)) var de vanligaste stereotypierna uppvisade av varmblodstravare i en studie av Luescher et al. (1998).

Under medeltiden föddes behovet av olika typer av hästar, till följd av samhällets sociala klassindelningar och grupperingar (Cohen, 1994). Under tidens gång har hästens användningsområden förändrats, förnyats och fluktuerat med människans behov och intresse. När det gäller hästen som sport- och tävlingsdjur, så som fallet är inom t.ex. travsport, galoppsport och ridsport, så ligger fokus på prestation och hästen används som ett medel för att uppnå målet (Endenburg, 1999). Travsport är en typ av hästsport där hästen spänns för en sulky och tävlar i en specifik gångart - trav (Thiruvankadan et al., 2009). Travsporten är utbredd i stora delar av världen och kanske allra mest befäst i de nordiska länderna och Frankrike (G. Åkerström, Svensk Travsport, personligt meddelande, 1 juni 2011). Sporten blir också allt populärare i t.ex. USA, England och Spanien (Thiruvankadan et al., 2009). I Sverige används främst två typer av travhäst: den svenska varmblodiga travhästen och den nordsvenska hästen (Thiruvankadan et al., 2009).

Människan ställer allt högre krav på att hästen skall prestera bättre och bättre i allt yngre ålder (Endenburg, 1999). Som i många andra sporter, menar McLean & McGreevy (2010), kommer många hästränare någon gång i karriären att ställas inför valet att göra något "olämpligt" som ökar deras chanser att vinna, eller att avstå det och ställas inför en förmodad förlust. Allt vi använder hästar till idag, kanske framförallt i

tävlingssammanhang, handlar i slutändan om nöje och underhållning för de människor som använder hästarna eller som finns med som åskådare, skriver Jones & McGreevy (2010). McLean & McGreevy (2010) påstår utöver detta att hästsport kan vara ett sätt för människan att uppnå psykisk tillfredsställelse genom att kunna vinna och vara bäst.

Att använda hästar till sport och nöje på det sätt som människan gör är inte helt riskfritt sett ur djurhälso- och djurvälståndssynpunkt. Jones & McGreevy (2010) menar att hästar som används för tävlings syften bör lyftas fram mer i den pågående diskussionen om djurvälstånd, eftersom deras välfärd riskerar att vara mer i farozonen än välfärden hos hästar som hålls enbart för rekreation och nöje. Jones & McGreevy (2010) skriver att utöver den traditionsbundna träning och tävling som dessa hästar utsätts för, så finns det fler parametrar som utgör en risk för hästarnas välfärd. Exempel på sådana parametrar kan vara felaktigt användande av spö och sporrar, utrustning som kan orsaka smärta (t.ex. nosgrimmor och bett), extrema utmaningar med stora skaderisker i tävlingssammanhang och devalvering av tävlingshästens värde på lång sikt, som kan leda till att den används som en ”slit och släng”-vara. Irvine (2002) menar att de problem vi ser hos djuren bottnar i problem hos människan. De frekvent förekommande föreställningar som finns kring djur och djurs beteende ger självklart konsekvenser för djuren i form av lidande, skriver Irvine (2002) vidare.

För utövandet av all typ av hästsport finns det ett nästintill oändligt utbud av utrustning och hjälpmedel att använda sig av. Som ovan beskrivet anser Jones & McGreevy (2010) att utrustning mycket väl kan vara en faktor som påverkar hästarnas välfärd. Även Cook menar i sin artikel (1999) att felaktigt använda bett kan orsaka såväl välfärdsproblem som problem med skador och nedsatt prestation. Hos körhästar menar Cook (1999) att det är vanligt med bett som går upp i gomtaket på hästarna och tillfogar dem obehag och skador. Vidare skriver Cook (1999) också att kuskar har stora möjligheter att uppnå kraftfulla hävstångseffekter på bettet i hästens mun, till följd av de långa tömmarna, något som kan leda till skador i hästens munhåla.

Thiruvenkadan et al. skriver i sin artikel (2009) att körspö ingår i grundutrustningen för ett trav ekipage. Det är en sedan länge djupt rotad tradition att använda spö vid kapptävling med hästar (Evans & McGreevy, 2011). Mycket av den traditionella hästräningen har sitt ursprung i det militära, då målet var att ta fram hästar som var så lydiga att deras självbevarelsedrift sattes ur spel (McGreevy, 2007) och även i modern tid är målet en ”säker och lydig” häst som presterar bra (Goodwin et al., 2009). McLean skriver i en artikel (2005) om att nutida hästräning är unik i sitt användande av negativ förstärkning, i jämförelse med all annan modern träning av djur. I modern tid höjs nu allt fler röster för att reglera användandet av spö, men det finns motståndare mot detta som menar att spöet sporrar hästarna till att ge sitt allra yttersta, att kämpa hårdare (McLean & McGreevy, 2010; Evans & McGreevy, 2011).

Det finns inte mycket vetenskapligt stöd när det gäller utrustningens påverkan på hästen och användning av spö inom travsporten, men när det kommer till galoppsport är ämnet relativt väl belyst. I Australien och England har man infört krav på vadderade spön vid galopptävlingar, medan man i Danmark är på väg att förbjuda spön och sporrar (McLean & McGreevy, 2007). I Norge har man redan infört ett förbud mot användande av spö (Evans & McGreevy, 2011) vid galopptävlingar. Ueda et al. (1993) konstaterade att 38 % av de galopphästar som kollapsade på tävlingsbanan gjorde det efter att jockeyn använt spöet.

McLean & McGreevy (2007) menar att detta skulle kunna visa på jockeyns respons på att hästen börjar sakta av till följd av akut hälta. Evans & McGreevy konstaterade i sin studie (2011) på galoppörer att hästarna hade högst hastighet under den tid som spö inte användes, att trötta hästar drevs mer med spö samt att ökad spödrivning inte var liktydigt med att hästen orkade upprätthålla farten eller att ekipaget placerade sig högt i loppet. I en studie av McLean & McGreevy (2007) konstaterar man att jockeys och tränare har dålig insikt om den påverkan som användandet av spö har på hästar, något som också McLean & McGreevy påpekar i sin artikel (2010). Författarna till bägge artiklarna menar att jockeys och tränare har för dålig kunskap om inläring och därmed också hästars respons på givna stimuli i tränings- och tävlingsituationer.

I 62 § Svensk Travsports tävlingsreglemente regleras användande av körspö och övrig drivning. Där står bl.a. följande: ” Den ena handen får ej användas för enbart drivning med körspöet. Körspö får ej föras i sidled och får ej användas för slag mot sulky eller hästens utrustning i övrigt. Det är förbjudet att utdela flera slag i snabb följd. Häst får inte drivas utan att hästen fått tid att svara på tidigare drivning eller om hästens placering uppenbart inte kan förbättras.” 71 § i Svensk Travsports tävlingsreglemente listar de disciplinära åtgärder som vidtas vid t.ex. felaktigt användande av körspö. Den som på ett felaktigt sätt driver hästen med spö kan komma att bestraffas med varning, böter upp till tvåhundrausen kronor, förbud att delta i tävling (körförbud) samt tillträdesförbud till en eller flera travbanor under en bestämd tid eller för alltid.

I undervisning om, och utbildning av, hästar så har användandet av antropocentriska (McGreevy et al., 2009) och antropomorfasta termer och begrepp varit dominerande alltför länge (McGreevy 2007). Detta menar McGreevy (2007) har bidragit till den syn på hästar och hästars beteende som är vida spridd i världen idag. McGreevy et al. skriver i sin artikel (2009) att användandet av antropocentriska begrepp leder till många missuppfattningar vid träning av hästar, däribland uppfattningen att hästen kan förstå vad människan menar och förväntar sig av den.

McGreevy (2007) pekar på behovet av att utöka det vetenskapliga kunnandet kring dagens hästhållning och användande av hästar. Sambandet mellan god utbildning, djurskydd och djurvälstånd är ett område som inte beforskats inom hästsektorn. Att djurskyddet och djurvälstånden kan påverkas negativt av för låga baskunskaper har man dock sett bl.a. vad gäller höns inom ekologisk äggproduktion (Berg, 2001) och även för nötkreatur (Vaarst et al., 2001). Inom svensk travsport upplever man att det finns ett behov av att utveckla licensutbildningarna och kompetensutveckla svenska travtränare, eftersom man anser att dagens licensutbildningar ger för lite kunskap om djurskydd och hästen som djur (G. Åkerström, Svensk Travsport, personligt meddelande, 4 februari 2011).

Forskarna verkar vara överens: mer och bättre utbildning är en viktig del av djurvälstånden (Hanggi, 2005; McGreevy, 2007; Collins et al., 2008; Fraser, 2008). Coleman et al. visar i sin studie (2008) att barn som får genomgå en utbildning i syfte att lära sig förstå hundars beteende (aggression, glädje, rädsla) oftare kan identifiera hundars beteende, interagera med hundar på ett säkert sätt samt tar bättre hand om husdjur som finns i hemmet. I en artikel av Warren-Smith & McGreevy (2008) menar man att utbildning av människor som hanterar hästar kan öka hästars välfärd genom att minska risken för missförstånd mellan häst och människa. I samma artikel står att läsa att en bråkdel av hästränare förstår

innebörden av negativ förstärkning och att risken för konflikt till följd av att människan inte förstår det beteende som förstärkningen genererar därför är större.

Hästens position som tävlingsredskap, kompanjon och familjemedlem stärks för varje år som går. Men vår kunskap om hästen har inte följt med i utvecklingen, utan baseras ännu idag på många och stora felaktigheter, vars effekter vi ser i hanteringen av hästar såväl i hobbystallet som i tränings- och tävlingssituationer. Det finns ett reellt behov av att täppa till kunskapsglappen, men för att kunna göra det behöver vi veta på vilka områden glappen är som störst och som därför behöver prioriteras. Ett uppdaterat och kvalitativt utbildningsutbud kan vara den faktor som gör att hästsporten tar steget ifrån en hantering som är kringgärdad av gamla sanningar, myter och missuppfattningar. Förhöjd kunskap om hästens beteende och välfärd i kombination med undervisning i djurskydd och lagstiftning kan vara en viktig faktor i framtida kvalitetssäkring av t.ex travsporten.

3.2 Syfte

Syftet med arbetet var att undersöka om det finns ett samband mellan svenska travtränares kunskap om djurskydd och hästens biologi och disciplinära åtgärder som vidtagits för djurskyddsrelaterade förseelser. Frågeställningarna har varit följande:

- Finns det en samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och deras formella utbildning?
- Finns det någon samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och antalet vidtagna disciplinära åtgärder?
- Finns det ett samband mellan travtränares egenhändigt uppskattade kunskap och deras faktiska kunskap?

3. MATERIAL OCH METOD

För arbetet var den valda metoden enkätstudie. Enkäten var anonym och gjordes med hjälp av SLU:s enkätgenerator (se bilaga 1) och fanns tillgänglig via Svensk Travsports hemsida under perioden 15 april till och med 25 april 2011. Enkäten gjordes i samarbete med en annan student och delades in i fem delar, där två av delarna användes till denna studie för att få data kring kunskaps- och utbildningsnivå hos svenska travtränare och de andra tre delarna ingår i ett annat examensarbete. Till den del av enkäten som användes i denna studie hörde även några korta kunskapsfrågor, vilka var till för att ge en fingervisning om den svarandes kunskap inom områdena djurskyddslagstiftning och hästens biologi. Alla frågor i enkäten var frivilliga att svara på, förutom fråga 1 som gällde ett godkännande av att resultaten används i arbetet.

Under tiden som enkäten var öppen kom det in 197 svar (3,6 % av alla som innehar A- eller B-licens i Sverige). Tre av svaren har ej använts i sammanställningen och resultatet, eftersom de var tomma.

Data sammanställdes och bearbetades i Excel. Varje enkät behandlades med hjälp av sitt enkät-id och för varje enskilt enkät-id noterades typ av licens (A eller B), om tränaren blivit tilldömd någon disciplinär åtgärd, erfarenhet av hästar i år (1-10 respektive över 10), utbildningsbakgrund, tränarens egen uppfattning om sin kunskap om gällande djurskyddslagstiftning (mindre god, god eller mycket god kunskap) och om hästens biologi (mindre god, god eller mycket god kunskap), samt svaren på sex stycken kunskapsfrågor (se bilaga 2) som behandlade områdena djurskydd och hästens biologi.

4.1 Kunskapsfråga 5.1 – för verksamheten relevant djurskyddslagstiftning

I enkätens första kunskapsfråga ombads travtränarna att ange de gällande författningar inom djurskydd som var relevanta för deras verksamhet. Här förväntades svar om sex stycken författningar, nämligen följande:

- 1) Djurskyddslagen (1988:534),
- 2) Djurskyddsförordningen (1988:539),
- 3) Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknummer L101,
- 4) Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:2) om transport av levande djur, saknummer L5,
- 5) Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2005:1) om dopning m.m. av djur vid träning eller tävling, saknummer L13, samt
- 6) Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:45) om träning och tävling med djur, saknummer L17.

Frågan har betecknats med rätt svar om den svarande kunnat ange minst en av de ovan angivna författningarna.

4.2 Kunskapsfrågor 5.2 och 5.3 – djurskyddsbestämmelser, häst

Den andra och tredje kunskapsfrågan på området djurskydd gällde djurskyddsbestämmelser för häst på temat ”fodermedel och tillgång till vatten”. Här ombads travtränarna att svara på vad hästar, enligt gällande lagstiftning, *skall* ha tillgång till vad gäller fodermedel och

vatten. Svartalternativen på fråga 5.2 om fodermedel var *grovfoder*, *kraftfoder* och *både grovfoder och kraftfoder*. Svartalternativen på fråga 5.3 om tillgång till vatten var *1 gång dagligen*, *2 ggr dagligen* och *fri tillgång*. Rätt svar på frågorna är grovfoder och tillgång till vatten 2 ggr dagligen. Svaren på dessa frågor har behandlats både var för sig och i kombination om de vanligaste angivna svartalternativen.

4.3 Kunskapsfrågor 5.4 till och med 5.6 – hästens biologi

Sista delen av enkätens kunskapsdel var tre basala påståenden inom av mig utvalda områden av hästens biologi. Här ombads travtränarna att svara ja eller nej på om (5.4) *hästar som boxvandrar kan få ryggproblem*, om (5.5) *hästar är revirlevande betesdjur* samt om (5.6) *hästar trivs bäst ensamma p.g.a. att de är solitära djur*. Svaren som förväntades på dessa frågor var (5.4) ja, (5.5) nej och (5.6) nej. Svaranden som har valt att varken svara ja eller nej har noterats som *ej svar*.

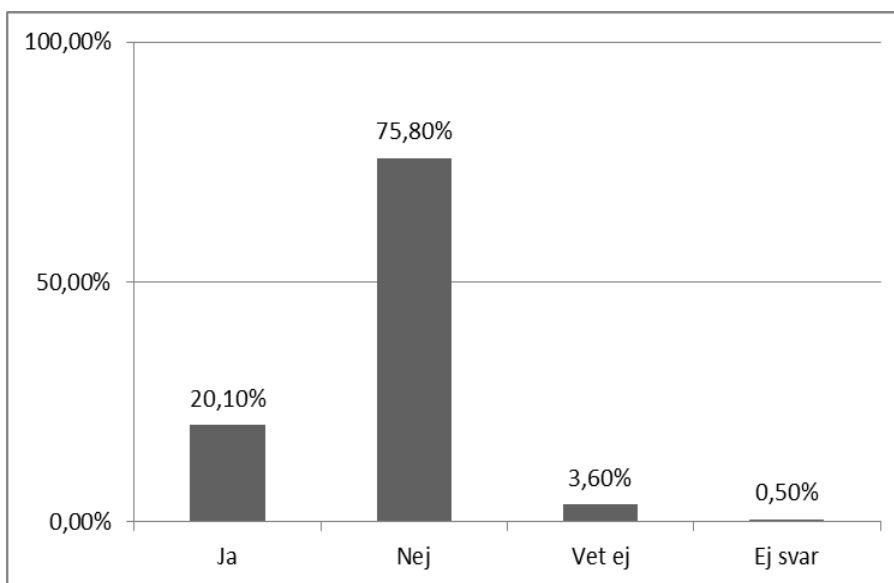
4.4 Finns det en samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och deras formella utbildning, tilldömda disciplinära åtgärder samt deras egen uppfattning om sin kunskap?

Svaren på kunskapsfrågorna resulterade i att enkäterna grupperades i kategorierna god kunskap och ej god kunskap. För att hamna i gruppen *god kunskap* krävdes minst 4 rätta svar av 6 möjliga på kunskapsfrågorna. De olika kunskapsnivåerna jämfördes med avseende på utbildningsbakgrund och förekomsten av tilldömda disciplinära åtgärder. Med hjälp av svaren på kunskapsfrågorna gjordes även en jämförelse mellan travtränarnas egen uppfattning om sin kunskap och den faktiska, uppvisade kunskapen.

5. RESULTAT

5.1 Genomsnittet – den svenske travtränaren

Data från de inkomna enkätsvaren (194 st) visar att den genomsnittlige travtränaren i Sverige innehar B-licens och har mer än tio års erfarenhet av hästar. Genomsnittstränaren har inte blivit tilldömd någon disciplinär åtgärd (figur 1). Utbildningsbakgrunden består av egen erfarenhet. Den genomsnittlige tränaren uppfattar sin kunskap inom områdena djurskydd och hästens biologi som mycket god.

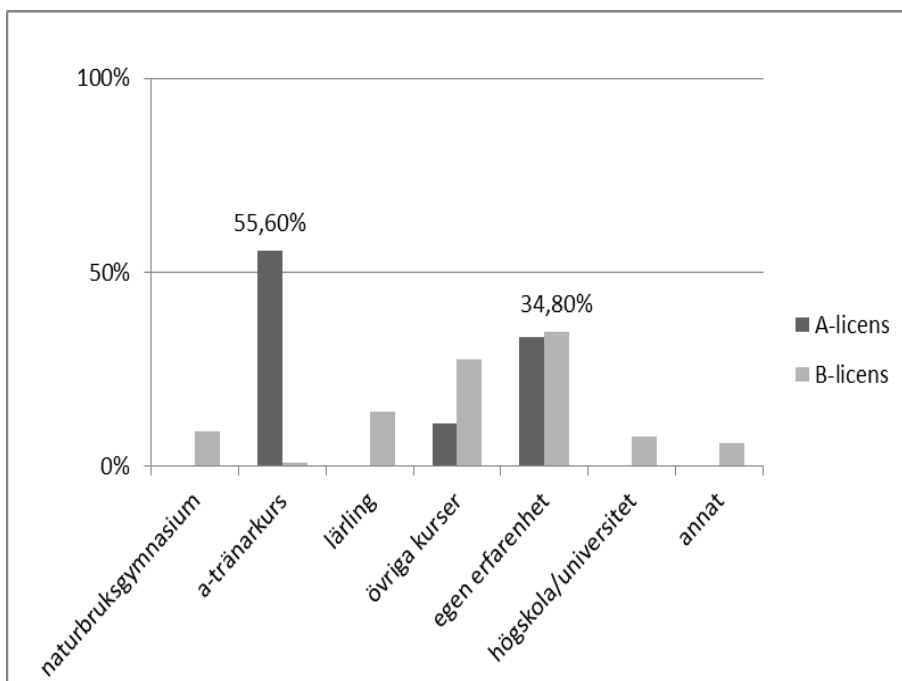
Figur 1. Figuren visar svarsfrekvensen för fråga 1.6 "har du någon gång fått en disciplinär åtgärd tilldelad dig?" i enkäten "Svenska travtränarens kunskap och rutiner inom områdena djurskydd och hästen som djur", där svenska travtränare ombads svara på frågan om de någon gång blivit tilldelad en disciplinär åtgärd.

5.2 Uppskattning av egen kunskap

Av de 194 travtränare som besvarat enkäten, anser 73,2 % respektive 52 % av de svarande att de har mycket goda kunskaper om hästens biologi samt om för verksamheten relevant gällande djurskyddslagstiftning.

5.3 Utbildningsbakgrund

Enkätsvaren visar en stor spridning när det gäller vilken utbildningsbakgrund svenska travtränare har (figur 2).

Figur 2. Figuren visar svarsfrekvensen för fråga 2.2 "vilken utbildning med relevans för din verksamhet har du?" i enkäten "Svenska travtränares kunskap och rutiner inom områdena djurskydd och hästen som djur", där 197 svenska travtränare svarade på vilken utbildningsbakgrund de har. Svaren är kategoriserade per licenstyp. De vanligaste svaren för A- respektive B-licensierade travtränare är utmärkta med svarsfrekvensen i diagrammet.

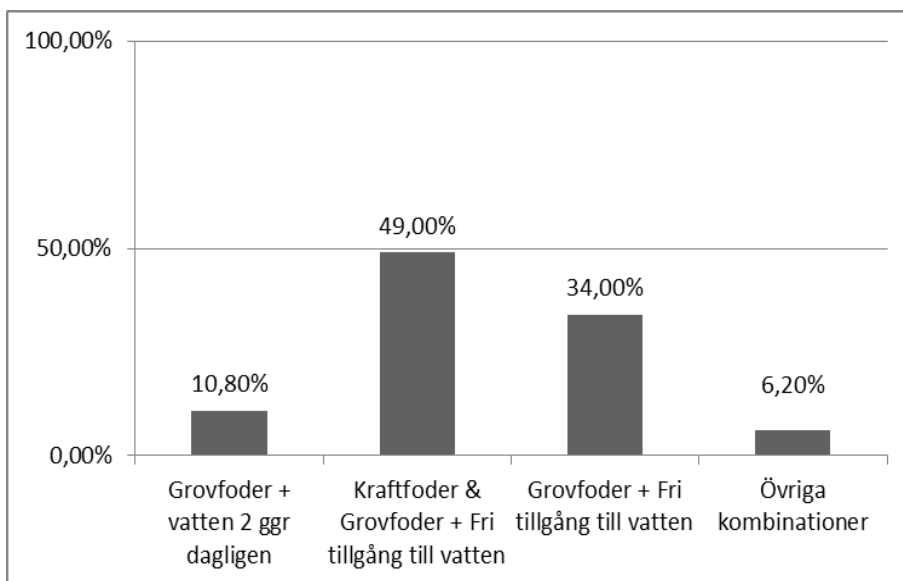
I gruppen med 1-10 års erfarenhet av hästar och gruppen med över tio års erfarenhet av hästar är *egen erfarenhet* den vanligaste angivna utbildningsbakgrunden, med 45 % (1-10 års erfarenhet) respektive 33,3 % (över tio års erfarenhet). Största skillnaden mellan grupperna återfinns i kategorin *lärling*, 5% av de med kortare erfarenhet har angett detta alternativ jämfört med 14,4 % för de svarande som har längre erfarenhet av hästar.

5.4 Kunskapsfråga 5.1 – för verksamheten relevant djurskyddslagstiftning

Första kunskapsfrågan gällde djurskyddslagstiftning. 16 personer (8,2 %) kunde ange en eller flera författningar inom djurskydd med relevans för deras verksamhet. 2 personer (1 %) har kunnat ange tre eller fler författningar. 18 personer anger även svar som noterats som *övrigt*, däribland författningar som reglerar annan verksamhet än den som åsyftas i denna enkät samt Svensk Travsports tävlingsreglemente. 166 svaranden (85,6 %) kan inte ange någon författning alls.

5.5 Kunskapsfrågor 5.2 och 5.3 – djurskyddsbestämmelser, häst

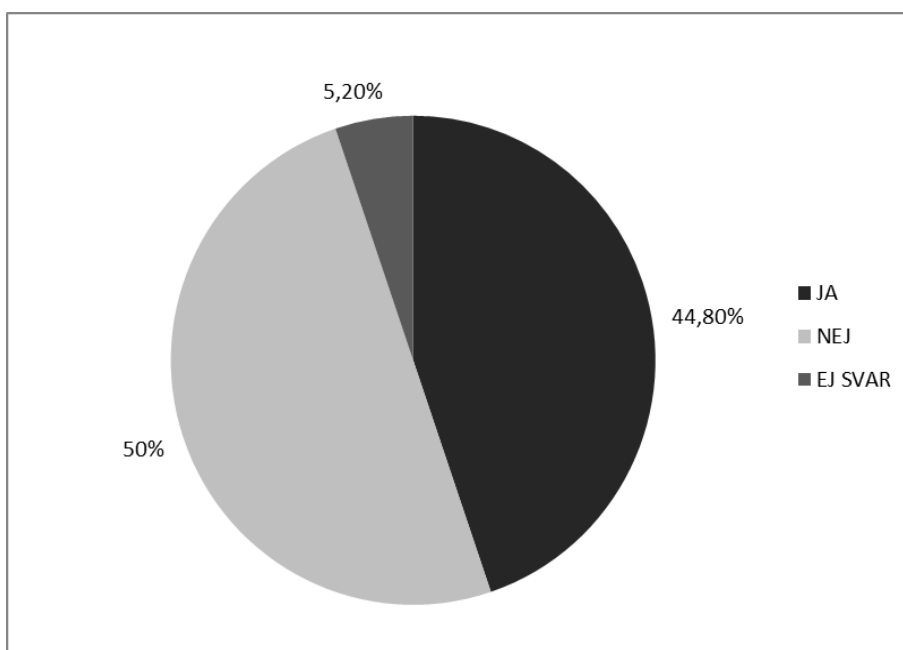
Andra och tredje kunskapsfrågorna behandlade gällande djurskyddsbestämmelser för hästar på temat "fodermedel och tillgång till vatten". Frågorna gällde vilken typ av foder hästar *skall* ha tillgång till samt hur många gånger per dag en häst *skall* ha tillgång till vatten. Endast 46,1 % respektive 11,9 % av de personer som svarat på enkäten anger korrekta svar på dessa frågor. Tillgång till *kraft- och grovfoder* samt *fri tillgång* till vatten är det vanligaste svaret oavsett kort eller lång erfarenhet av hästar samt licenstyp (figur 3).

Figur 3. Figuren visar de vanligaste svarskombinationerna för kunskapsfrågorna 5.2 och 5.3 i enkäten "Svenska travtränares kunskap och rutiner inom områdena djurskydd och hästen som djur", som gällde vilket fodermedel som hästar skall ha tillgång till dagligen, samt vilken tillgänglighet till vatten hästar skall ha.

5.6 Kunskapsfrågor 5.4 till och med 5.6 – hästens biologi

De sista tre kunskapsfrågorna handlade om hästens biologi. Här ombads travtränarna att svara på om *hästar som boxvandrar kan få ryggproblem*, om hästen är ett *revirlevande betesdjur* samt om hästar är *solitära djur*. 96,9 % av travtränarna har svarat att hästar **inte** är solitära djur och 68,6 % håller med om att hästar som boxvandrar kan få ryggproblem. När det gäller påståendet om att hästar är revirlevande betesdjur är resultatet dock mer jämnt fördelat mellan svarsalternativen (figur 4).

Figur 4. Figuren visar svarsfrekvensen för kunskapsfråga 5.5 i enkäten "Svenska travtränares kunskap och rutiner inom områdena djurskydd och hästen som djur". Här ställdes travtränarna inför påståendet att hästar är revirlevande betesdjur.

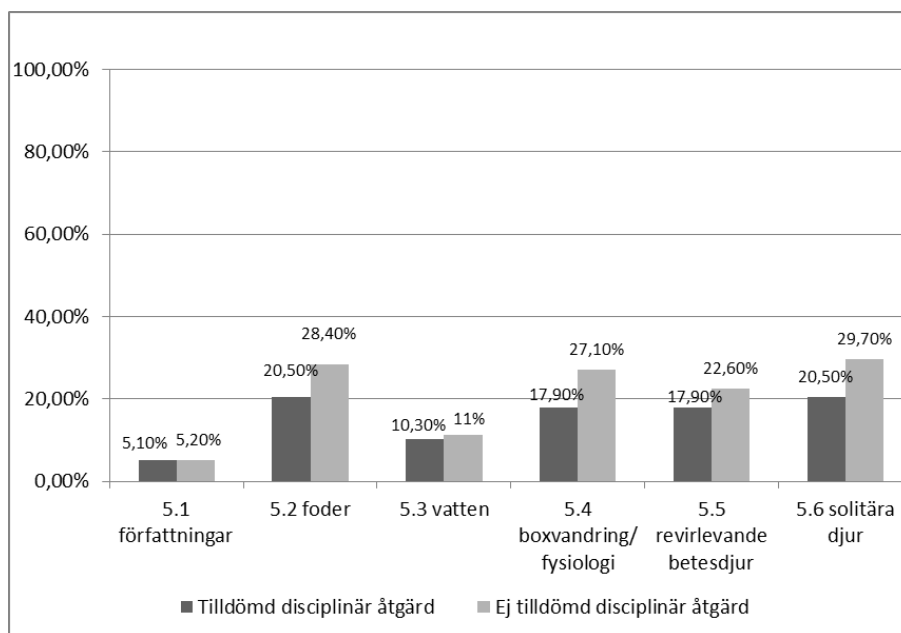
5.7 Finns det en samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och deras formella utbildning?

Av de 64 personer (33 % av det totala antalet svarande) som har besvarat alla tre kunskapsfrågor om hästens biologi rätt, har 31,3 % angett *egen erfarenhet* som utbildningsbakgrund. Därefter följer *övriga kurser* (23,4 %), *lärling* (18,8 %), *naturbruksgymnasium* (9,3 %), *högskola/universitet* samt *annat* 6,3 % vardera och slutligen *a-tränarkurs* (4,7 %).

Av de 28 personer (14,4 % av alla som svarat på enkäten) som har minst två rätt på kunskapsfrågorna inom djurskydd så har 35,7 % angett utbildningsbakgrunden *övriga kurser*. Närmast därefter följer *högskola/universitet* (21 %) och *lärling* (14,3 %).

5.8 Finns det någon samvariation mellan travtränares kunskap om hästar och djurskydd och antalet vidtagna disciplinära åtgärder?

I gruppen som har fått en disciplinär åtgärd tilldelad sig är andelen som bedöms ha god kunskap om hästar och djurskydd 20,5 %, jämfört med 29,7 % för gruppen som inte blivit tilldömd någon disciplinär åtgärd. De enskilda frågorna, utöver fråga 5.1 där skillnaden är marginell, skiljer sig också mellan grupperna, se figur 5. Dessa skillnader är dock inte statistiskt säkerställda.

Figur 5. Figuren visar den procentuella andelen rätta svar på varje enskild kunskapsfråga för de två grupperna av travtränare som anger att de har blivit "tilldömd disciplinär åtgärd" jämfört med "ej tilldömd disciplinär åtgärd" i enkäten "Svenska travtränares kunskap och rutiner inom områdena djurskydd och hästen som djur".

5.9 Finns det ett samband mellan travtränares uppskattade kunskap och deras faktiska kunskap?

Vid en jämförelse mellan tränarnas uppskattade kunskap och svaren på kunskapsfrågorna i enkäten, visar det sig att endast 27,8 % av de svarande har sådan kunskap som motsvarar deras egen uppskattning. Av övriga svarande har en betydande majoritet övervärderat sin kunskap i förhållande till enkätens kunskapsfrågor.

6. DISKUSSION

Människans uppfattning om hästen har sedan lång tid bestått av myter och missuppfattningar, tillsammans med en stor portion bristande kunskap om hästens biologiska bakgrund och beteendebestånd (Hanggi, 2005). Bristfällig vetenskaplig förankring av kunskapen påverkar också hur vi ser på hästen idag, menar Hanggi (2005).

Resultat från denna enkätstudie visar på att svenska travtränare överskattar sin kunskap om såväl djurskydd som hästens biologi - knappt en tredjedel av de 194 svarande travtränarna uppvisar samma grad av kunskap som de själva anser sig inneha. Även om ett problem med enkätstudier är att man måste förlita sig på den enskildes subjektiva bedömning, så anser jag här att det har varit ett bra mått på vad man som enskild person anser sig ha för kunskaper, särskilt som detta sedan har kunnat jämföras med svaren på de kunskapsfrågor som enkäten avslutades med. Andra generella svagheter med enkätstudier är t.ex. att man inte vet graden av ärlighet som frågorna besvarats med, vem som har svarat på enkäten och om den svarande verkligen har uppfattat frågan korrekt.

Vad gäller just denna enkätstudie så är en svaghet att den har ett begränsat antal frågor, framförallt i kunskapsdelen, och i vissa fall frågornas utformning. En fördel har däremot varit tillgängligheten och uppmärksamheten på Svensk Travsports hemsida som gjorde att många valde att svara på enkäten. I denna studie gjordes endast deskriptiv statistik och de skillnader som kan ses i resultaten är därför inte statistiskt säkerställda.

Frågan som rörde de disciplinära åtgärderna hade kunnat vara mer specifik och hänvisat tydligare till de paragrafer om detta som Svensk Travsports tävlingsreglemente innehåller. Man skulle kunna tycka att de kunskapsfrågor som rörde hästens biologi i enkäten var väldigt enkla, men grundtanken med dessa frågor var just att de skulle vara basala. Jag antog när jag utformade frågorna att utövare inom travsporten har många års erfarenhet av hästar, vilket borde innebära att de inte skulle ha några större problem att besvara dessa basfrågor och att om sådana problem fanns skulle det vara ett tydligt tecken på utbildningsbehov. Frågorna syftade alltså inte till att visa på specifika områden där kunskapsbrist eventuellt råder (för detta syfte skulle det krävas en betydligt mer omfattande kunskapsdel i enkäten med frågor av mer varierande svårighetsgrad), utan till att visa om det fanns några brister inom grundläggande hästkunskap över huvud taget. De tre frågor som ingick i enkäten kan alltså inte anses spegla den faktiska kunskapen/kunskapsbristen i detalj. Om kopplingen mellan kunskap/okunskap och de praktiska konsekvenser detta skulle kunna innebära för hästens välfärd hade varit i fokus för studien så hade andra frågor behövt ställas, men detta var inte syftet med just detta arbete. Detta område vore dock mycket intressant för framtida studier att belysa.

Djurskyddslagstiftningsfrågorna i enkätens kunskapsdel var utformade för att belysa eventuella brister i kunskap om lagstiftningens utformning och inte att lyfta upp specifika frågor vilka kan anses ge hästarna bättre eller sämre djurvelfärd. En konsekvens av detta är att vissa felsvar i enkätens frågor innebär bättre välfärd för hästarna (t.ex. fri tillgång till vatten) medan andra kanske inte gör det.

Studien har visserligen visat på vissa brister i den grundläggande hästkunskapen, men dessa brister är långt ifrån lika stora som de brister som gäller för verksamheten relevant djurskyddslagstiftning. Det finns självklart en möjlighet att man känner till innehållet i

lagstiftningen och dess tillämpning utan att kunna författningens namn. Det går alltså inte säkert att likställa kunskapsbrist i djurskyddslagstiftningsfrågorna med försämrad djurvälstånd, vilket heller inte varit studiens syfte. Dock skulle man kunna anta att total okunskap om djurskyddslagstiftningens innehåll innebär risker för nedsatt djurvälstånd.

Utbildningar med relevant och kvalitativt innehåll är med stor sannolikhet ett steg på vägen mot kvalitetssäkring av travsporten. Med denna studie som bakgrund kan ansvariga för licensutbildningarna för travtränare utveckla ett utbildningspaket som är modernt, livskraftigt och hållbart. Genom att identifiera de områden inom vilka kunskapsbristen är som mest utbredd, kan svensk travsport gå i bräschen för en förändring på djurskyddsområdet som kan sprida sig till såväl ridsport som sport som innefattar andra djurarter, t.ex. hundkapplöpningar.

Riktlinjer för djurhållning har liten eller ingen effekt så länge som djurhållaren inte har kapaciteten, resurserna och viljan att förändra sin djurhållning (Collins et al., 2010). I vad Collins et al. (2010) väljer att benämna som kapacitet skulle jag vilja infoga begreppet kunskap. Oavsett hur stora resurser man har och oavsett hur god vilja och inställning man har till sin djurhållning, kan det vara ett oöverstigligt hinder att uppnå ”god djurhållning” så länge som kunskapen om vad god djurhållning är och kunskapen om de nationella och internationella bestämmelser kring den egna djurhållningen saknas. Därför räcker det inte att utbilda personer som skall arbeta med djurskyddet i egenskap av kontrollanter – för att verkligen kunna påverka djurskyddet och bedöma om detta är gott eller ej behöver vi utbilda på gräsrotsnivå. Jag anser att sådan utbildning med fördel kan initieras bl.a. inom den svenska travsporten, eftersom detta är en sport som omfattar både många utövare och många djur och på så vis har potential att nå många. Travsporten har också en mer utvecklad centralorganisation än t.ex. ridsporten vilket underlättar införandet av nya utbildningskrav.

Collins et al. (2008) menar att god utbildning och ökad kunskap är nyckeln till förbättrad djurvälstånd och djurhälsa. Detta påstående styrks även av andra forskare (Hanggi, 2005; McGreevy, 2007; Fraser, 2008). Det vetenskapliga underlaget är samstämmigt, oavsett om studien gjorts med fokus på hästar (Warren-Smith & McGreevy, 2008; Collins et al., 2008) eller hundar (Coleman et al., 2008) samt om målgruppen varit vuxna (Levine et al., 2005; Warren-Smith & McGreevy, 2008) eller barn (Coleman et al., 2008), men det är dock ett faktum att underlaget ännu är tunt. De studerade parametrarna skiljer sig kraftigt mellan studierna, liksom förkunskaper och erfarenhet av det aktuella djurslaget hos de som deltagit i studierna. Coleman et al. (2008) använde sig av en metod som innebar hands-on utbildning av de personer som deltog i studien, vilket jag anser är en bra metod med tanke på studiens syfte, medan Warren-Smith & McGreevy (2008) utförde sin studie i form av en enkät. Jag hade gärna sett att enkäten i den senare studien hade följts upp av någon form av utbildningsdagar. Detta eftersom självvärdering i enkätfrågor är svårbedömt, något jag också sett i min egen studie. Flertalet artiklar som kritiserar dagens hästhållning, hantering och träning (Hanggi, 2005; McGreevy 2007; Fraser, 2008; Jones & McGreevy, 2010; McLean & McGreevy, 2010) utgår från de myter och ”sanningar” som florerar inom bl.a. rid-, galopp- och körsport idag, men innefattar inte någon egen studie. För att kunna utveckla den syn som vi har på hästar idag behöver vi självfallet kritisera de metoder och det tankesätt kring hästar som finns och används idag. Utan studier som lyfter fram bättre alternativ är det dock svårt att förändra och förbättra dessa, vilket innebär att kritiken blir tämligen uddlös i längden.

Med detta som bakgrund kan det vara svårt att peka på enskilda problemområden vilka behöver belysas ytterligare. En svårighet är också att studier som behandlar kunskap innebär utmaningar vad gäller t.ex. objektivitet, men å andra sidan kan subjektivitet vara en minst lika viktig faktor när det gäller kunskap, eftersom den egna uppskattningen inte alltid stämmer överens med vad som kan uppmätas vid kunskapsprov, så som också visats i denna studie. Det måste dock anses vara såväl intressant som av väsentlig betydelse att utbildning är den gemensamma knutpunkten oavsett om man har studerat förståelse av och användande av negativ förstärkning (Warren-Smith & McGreevy, 2008), förståelse för djurs beteende (Coleman et al., 2008) eller rutiner inom den egna djurhållningen (Collins et al., 2010).

Levine et al. visade med sin studie (2005) att bristen på undervisning om välfärd och beteende hos lantbrukets djur resulterade i försämrad attityd hos amerikanska veterinärstudenter. Warren-Smith & McGreevy (2008) menar att en bråkdel av alla hästränare förstår innebörden av negativ förstärkning (t.ex. användande av spö för framåt drivning) och att risken för konflikt mellan häst och människa till följd av att människan inte förstår det beteende som förstärkningen genererar därför är större. Det är inte svårt att tänka sig att bristande kunskap om välfärd och beteende i kombination med bristande kunskap om träningsmetoder och begrepp renderar i sådan hållning och hantering av hästar som inte är förenlig med etologiska aspekter, djurskyddslagstiftning och för sporten gällande tävlingsreglementen och riktlinjer. Ett sådant exempel kan vara användandet av spö som förstärkning i tränings- och tävlingsituationer. Brist på kunskap om djurs beteende och välfärd bekräftar behovet av att ha riktlinjer för hur man ska hantera t.ex. felaktiv drivning med spö samt på vilket sätt en sådan överträdelse av riktlinjerna skall bestraffas för att utförandet av sporten alls ska vara möjlig ur djurskyddssynpunkt. Det är därför knappast att anse som en tillfällighet att endast en femtedel av de travtränare som någon gång blivit tilldömd en disciplinär åtgärd bedöms ha god kunskap om hästar och djurskydd enligt enkätstudien.

När det gäller sambandet mellan god utbildning och gott djurskydd så är den vetenskapliga grunden minst sagt bristfällig och i behov av att belysas ytterligare. I större delen av världen kräver man inte någon särskild utbildningsbakgrund för att äga och handha djur, ett faktum som jag skulle vilja ifrågasätta. Även om det på intet sätt anses föreligga någon form av djurplågeri eller djurskyddsmässigt oacceptabel nivå på djurhållning inom svensk travsport, enligt gällande djurskyddslagstiftning, så talar resultaten sitt tydliga språk vad gäller rådande kunskapsbrist hos yrkesverksamma tränare som i alla avseenden kan anses ha lång och extensiv erfarenhet av hästar och travsporten. Eftersom det inte heller i Sverige finns några formella utbildningskrav för att äga och handha djur kan utbildningsbakgrunden skifta stort, något som också visat sig vad gäller svenska travtränare. Någon formell utbildning vad gäller kunskap om hästens biologi verkar inte vara avgörande för den enskilde tränarens kunskap om hästar, men det är dock tydligt att man behöver någon form av formell utbildning för att göra likvärdigt ifrån sig när det kommer till djurskydd och djurskyddslagstiftning som inom ämnet hästkunskap.

Problemen med kunskapsbrist kan mycket väl ha sin grund i vilka typer av utbildningar som finns tillgängliga för de som vill utveckla sitt kunnande. Collins et al. skriver i sin artikel från 2008 att utbildning som rör hästar på Irland kan delas upp i två typer: utbildning som fokuserar på prestationsförbättring respektive utbildning som fokuserar på

ökad välfärd för hästarna. Integration mellan dessa två block existerar inte, skriver artikelförfattarna. Självklart är det ett problem att man inte förenar tankarna kring prestation och djurvälfärd. Så länge vi använder djur för sport- och tävlingssyften är det av yttersta vikt att i vår jakt på högpresterande djur aldrig glömma att se saker ur ett etologiskt såväl som djurskyddsmässigt perspektiv. Det skulle kunna vara oförmågan till att göra detta som har lett till de frekvent förekommande livsavslutande skador och fall som man sett inom galoppsporten, bl.a. till följd av överdriven spöanvändning (Ueda et al., 1993; Pinchbeck et al., 2004) och akut hälta (McLean & McGreevy, 2007). Till följd av denna forskning har nu ett flertal länder infört spöförbud eller ställt högre krav på spöets utformning och användning (McLean & McGreevy, 2007). Boden et al. (2006) påpekar att kunskap och erfarenhet kan vara en avgörande faktor när det gäller livshotande skador och dödsstörtningar inom galoppsporten.

Svensk Travsports tävlingsreglemente låter påvisa ett tämligen hårt förhållningssätt till drivning med körspö och påföljderna för förseelser är kännbara för den enskilde kusken/tränaren. Men även med ett väl genomtänkt och formulerat reglemente är det enskilda personer som skall göra bedömningen av vad som är att betrakta som förseelse och ej. Under perioden 2008-2010 har 5318 påföljder för överdriven/felaktig drivning utdömts på svenska travbanor (G. Åkerström, Svensk Travsport, personligt meddelande 11 maj 2011), varpå vi får anta att det även föreligger ett okänt antal fall där man valt att hellre fria än fälla och ett antal fall där man av olika anledningar inte uppmärksammat drivningen. Inom galoppsporten har man sett ökande antal skador och fall i samband med drivning (Ueda et al., 1993; Parkin et al., 2006), samt att de hästar som drevs med spö under loppet snarare tappade i fart än ökade den, särskilt under loppets sista 200 meter (Evans & McGreevy, 2011). Man påpekar också i några studier (Parkin et al., 2006; McLean & McGreevy, 2007) att jockeyns kunskap och erfarenhet kan vara en faktor i drivning som leder till skador och fall.

Vidare forskning kring hur utbildning skulle kunna påverka förekomsten av påföljder som utdöms till följd av djurskyddsrelaterade förseelser så som överdriven och/eller felaktig drivning skulle vara ett välbehövligt bidrag till den vetenskapliga grunden för hur kunskap kan påverka dagens hantering av djur som används för tävling. Vilka effekter får utbildning på djurvälfärd och djurskydd? Kan ökad kunskap om hästens biologi påverka hanteringen av hästen vid travtävlingar? Varför är inte kunskapen om gällande djurskyddslagstiftning mer utbredd och vilken effekt har sådan kunskap på hanteringen av travhästar?

Människans vilja att vinna ära, prestige och pengar är stor och detta kan mycket väl leda till att personer i stridens hetta väljer utvägar som kompromissar med säkerhet, djurskydd och djurvälfärd. Som denna studie så tydligt har visat saknas det ofta baskunskaper om hästens biologi och bristerna i kunskap om djurskydd och gällande djurskyddslagstiftning är stora. Tvivelaktigt agerande på tävlingsbanan är en möjlig konsekvens av sådan kunskapsbrist, så som resultaten från studien också antyder. Med bakgrund av dessa resultat anser jag att kompletterande utbildning för redan verksamma travtränare i Sverige bör beaktas, samt att innehållet i licensutbildningarna bör ses över för att säkerställa att områdena ”hästens biologi” och ”djurskyddslagstiftning” är av tillräcklig omfattning.

Högre kunskapskrav på svenska travtränare skulle kunna ge en positiv utveckling av travsporten. Kvalitativ utbildning kan sannolikt vara en faktor i att säkerställa gott djurskydd, hästhantering och sportsmannaskap inom travsporten, vilket dels kan fungera

som kvalitetssäkring inom den egna sporten, dels visa vägen för annan sport och tävling med djur samt även fungera som ett ansikte utåt och locka ny publik. En konsekvens av högre krav på travtränarnas kunskap kan visserligen vara fördyrande omkostnader för såväl den enskilde travtränare som de svenska travsällskapen och Svensk Travsport, då det kan vara nödvändigt med kompletterande utbildning för redan verksamma travtränare, men det är också troligt att vinsterna därav kan bli mycket stora för sporten som helhet.

7. SLUTSATSER

Det finns stora luckor i den vetenskapliga grunden vad gäller utbildningseffekter på förståelse om och hantering av hästar och behovet av vidare forskning är stort. Av resultaten från denna enkätstudie kan konstateras att det finns vissa kunskapsbrister både vad gäller hästens biologi och djurskyddslagstiftning. Därför kan man anse att det finns ett behov av såväl grundutbildning som fortbildning av svenska travtränare. Sådan utbildning bör behandla såväl hästens biologiska bakgrund och beteenden som gällande relevant djurskyddslagstiftning.

Det kan också konstateras att travtränare som någon gång tilldömts en disciplinär åtgärd i samband med tävling kan besvara kunskapsfrågorna i enkäten korrekt i mindre utsträckning än de som inte blivit dömda för djurskyddsrelaterade förseelser. Det är därför troligt att ytterligare utbildning kan vara ett medel att stärka djurskyddet och djurvälefärderna inom travsporten.

Det är sannolikt att relevant och kvalitativ utbildning kan utgöra ett medel för att kvalitetssäkra svensk travsport i den mening att sporten upprätthåller gott djurskydd på alla plan.

8. TILLKÄNNAGIVANDE

Ett stort tack till Svensk Travsport och Göran Åkerström, som bidragit med stort stöd, ovärderlig information och erfarenhet till denna studie. Tack till min handledare Malin Skog, som varit en riktig stöttepelare. Jag vill också tacka min familj som peppat och stöttat genom tre års slit och detta examensarbete som slitet kulminerade i, samt uppmärksamma mina fantastiska vänner som har läst och kommenterat tills ögonen blött – ni är två guldklimpar.

9. REFERENSER

Berg, C. 2001. Health and welfare in organic poultry production. *Acta Veterinaria Scandinavica*, 42; 37-45.

Boden, L.A., Anderson, G.A., Charles, J.A., Morgan, K.L., Morton, J.M., Parkin, T.D.H., Slocombe, R.F., Clarke, A.F. 2006. Risk of fatality and causes of death of thoroughbred horses associated with racing in Victoria, Australia: 1989-2004. *Equine Veterinary Journal*, 38; 312-318.

Cohen, E. 1994. Animals in medieval perceptions, the image of ubiquitous other. *In: Animals and Human Society, Changing Perspectives*. Eds: A. Manning & J.A. Serpell. Routledge, London.

Coleman, G.J., Hall, M.J., Hay, M. 2008. An evaluation of a pet ownership education program for school children. *Anthrozoös*, 21; 271-284.

Collins, J., Hanlon, A., More, S.J, Duggan, V. 2008. The structure and regulation of the Irish equine industries: links to considerations of equine welfare. *Irish Veterinary Journal*, 61; 746-756.

Collins, J., More, S.J., Hanlon, A., Duggan, A. 2010. Case study of equine welfare on an Irish farm: 2007 to 2009. *The Veterinary Record*, 167; 90-95.

Cook, R.W. 1999. Pathophysiology of bit control in the horse. *Journal of Equine Veterinary Science*, 19; 196-200.

Cooper, J. & McGreevy, P.D. 2003. Stereotypic behaviour in the stabled horse: causes, effects and prevention without compromising horse welfare *In: The Welfare of horses*. Ed: N. Waran. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Netherlands.

Cooper, J.J. & Albentosa, M.A. 2009. Behavioural adaptation in the domestic horse: potential role of apparently abnormal responses including stereotypic behavior. *Livestock Production Science*, 92; 177-182.

Djurskyddsförordningen (1988:539).

Djurskyddslagen (1988:534).

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknummer L101.

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2005:1) om dopning m.m. av djur vid träning eller tävling, saknummer L13.

Endenburg, N. 1999. Perceptions and attitudes towards horses in European societies. *Equine Veterinary Journal*, 28; 38-41.

- Evans, D. & McGreevy, P.D. 2011. An investigation of racing performance and whip use by jockeys in thoroughbred races. *PLoS ONE*, 6; 1-5.
- Fraser, D. 2008. Toward a global perspective on farm animal welfare. *Applied Animal Behavior Science*, 113; 330-339.
- Goodwin, D., McGreevy, P.D., Waran, N., McLean, A.N. 2009. How equitation science can elucidate and refine horsemanship techniques. *The Veterinary Journal*, 181; 5-11.
- Hanggi, E.B. 2005. The thinking horse: cognition and perception. *Proceedings of the American Association of Equine Practitioners*, 51; 246-255.
- Henderson, A.J.Z. 2007. Don't fence me in: managing psychological well being for elite performance horses. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 10; 309-329.
- Irvine, L. 2002. Animal problems/people skills: Emotional and interactional strategies in humane education. *Society & Animals*, 10; 63-91.
- Jones, B. & McGreevy, P.D. 2010. Ethical equitation: applying a cost-benefit approach. *Journal of Veterinary Behavior*, 5; 196-202.
- Keiper, R.R. 1986. Behavior: Social Structure. *Veterinary clinics of north America, Equine Practice*, 2; 465-483 in Henderson, A.J.Z. 2007. Don't fence me in: managing psychological well being for elite performance horses. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 10; 309-329.
- Levine, E.D., Mills, D.S., Houpt, K.A. 2005. Attitudes of veterinary students at one US college toward factors relating to animal welfare. *Journal of Veterinary Education*, 32; 481-490.
- Luescher, U.A., McKeown, D.B., Dean, H. 1998. A cross-sectional study on compulsive behavior (stable vices) in horses. *Equine Clinical Behavior*, 27; 14-18.
- McBride, S.D. & Long, L. 2001. Management of horses showing stereotypic behavior, owner perception and the implications for welfare. *Veterinary Record*, 148; 799-802.
- McDuffee, L.A., Stover, S.M., Coleman, K. 2000. Limb loading activity of adult horses confined to box stalls in an equine hospital barn. *American Journal of Veterinary Research*, 61; 234-237.
- McGreevy, P.D. & Nicol, C. 1998. Physiological and Behavioral Consequences Associated With Short-Term Prevention of Crib-Biting in Horses. *Physiology & Behavior*, 65; 15-23.
- McGreevy, P.D. 2007. The advent of equitation science. *The Veterinary Journal*, 174; 492-500.
- McGreevy, P.D., Oddie, C., Burton, F.L., McLean, A.N. 2009. The horse-human dyad: can we align horse training and handling activities with equid social ethogram?. *The Veterinary Journal*, 181; 12-18.

- McLean, A.N. 2005. The positive aspects of negative reinforcement. *Anthrozoös*, 18; 245-254.
- McLean, A.N. & McGreevy, P.D. 2007. Roles of learning theory and ethology in equitation. *Journal of Veterinary Behavior*, 2; 108-118.
- McLean, A.N. & McGreevy, P.D. 2010. Ethical equitation: capping the price horses pay for human glory. *Journal of Veterinary Behavior*, 5; 203-209.
- Mills, D.S., Alston, R.D., Rogers, V., Longford, N.T. 2002. Factors associated with the prevalence of stereotypic behavior amongst Thoroughbred horses passing through auctioneer sales. *Applied Animal Behaviour Science*, 78; 115-124.
- Parkin, T.D.H., Clegg, P.D., French, N.P., Proudman, C.J., Riggs, C.M., Singer, E.R., Webbon, P.M., Morgan, K.L. 2006. Analysis of horse race videos to identify intra-race risk factors for fatal distal limb fracture. *Preventive Veterinary Medicine*, 74; 44-55.
- Pinchbeck, G.L., Clegg, P.D., Proudman, C.J., Morgan, K.L., French, N.P. 2004. Whip use and race progress are associated with horse falls in hurdle and steeplechase racing in the UK. *Equine Veterinary Journal*, 36; 384-389.
- Ralston, S.L. 1982. Common behaviour problems in horses. *Compendium on continuing education for the practicing veterinarian*, 4; 152-159 in Mills, D.S. & Davenport, K. 2002. The effect of a neighbouring conspecific versus the use of a mirror for the control of stereotypic weaving behaviour in the stabled horse. *Animal Science*, 74; 95-101.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:2) om transport av levande djur, saknummer L5.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:45) om träning och tävling med djur, saknummer L17.
- Svensk Travsports Tävlingsreglemente 2011.
- Thiruvankadan, A.K., Kandasamy, N., Panneerselvam, S. 2009. Inheritance of racing performance of trotter horses: an overview. *Livestock Science*, 124; 163-181.
- Ueda, Y., Yoshida, I.C., Oikawa, M. 1993. Analyses of race accident conditions through use of patrol video. *Journal of Equine Veterinary Science*, 13; 707-710.
- Vaarst, M., Alban, L., Mogensen, L., Milan, S., Thamsborg, Kristensen, E.S. 2001. Health and welfare in Danish dairy cattle in the transition to organic production: problems, priorities and perspectives. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 14; 367-390.
- Warren-Smith, A.K. & McGreevy, P.D. 2008. Equestrian coaches' understanding and application of learning theory in horse training. *Anthrozoös*, 21; 153-162.

10. BILAGOR

10.1 Bilaga 1.

Enkäten ”Svenska travtränares kunskap och rutiner inom områdena djurskydd och hästen som djur”. Delar som ingått i denna studie: (1) Allmänna frågor, (2) Erfarenhet och Utbildning samt (5) Pop-Quiz (kunskapsfrågor).

Allmänna Frågor

1.1 Jag godkänner att mina svar används för forskning inom SLU

- Ja
- Nej

1.2 Typ av licens?

- A-licens
- B-licens

1.6 Har du någon gång fått en disciplinär åtgärd tilldelad dig?

- Ja
- Nej
- Vet ej
- Annat,

Erfarenhet och Utbildning

2.1 Erfarenhet av hästar (år)?

- 1-5 år
- 5-10 år
- >10 år

2.2 Vilken utbildning med relevans för din verksamhet har du?

Ange den utbildning som du genomfört senast

- Naturbruksgymnasium
- Högskola/Universitet
- A-tränarkurs
- Övriga kurser
- Gått som lärling hos annan tränare
- Egen erfarenhet
- Annat,

2.3 Jag uppfattar min kunskap om hästen som djur och dess behov som

- Mindre god
- God
- Mycket god

2.4 Jag uppfattar min kunskap om gällande relevant djurskyddslagstiftning som

- Mindre god

- God
- Mycket god

Pop-Quiz (kunskapsfrågor)

5.1 Ange vilka författningar inom djurskydd din verksamhet omfattas av?
(kommentarsfält)

5.2 Hästar skall ha:

- Daglig tillgång till grovfoder
- Daglig tillgång till kraftfoder
- Daglig tillgång till både kraft- och grovfoder

5.3 Hästar skall ha:

- Tillgång till vatten minst en gång om dagen
- Tillgång till vatten minst två gånger om dagen
- Fri tillgång på vatten

5.4 Hästar som boxvandrar kan få ryggsproblem

- Ja
- Nej

5.5 Hästar är revirlevande betesdjur

- Ja
- Nej

5.6 Hästar mår bäst av att vara ensamma eftersom de är solitära djur

- Ja
- Nej

10.2 Bilaga 2.

Kunskapsfrågor med facit

5.1 Ange vilka författningar inom djurskydd din verksamhet omfattas av?

- Djurskyddslagen (1988:534)
- Djurskyddsförordningen (1988:539)
- L5 (transport)
- L13 (dopning)
- L17 (träning och tävling)
- L101 (hästhållning)

5.2 Hästar skall ha:

- Daglig tillgång till grovfoder
- Daglig tillgång till kraftfoder
- Daglig tillgång till både kraft- och grovfoder

5.3 Hästar skall ha:

- Tillgång till vatten minst en gång om dagen
- Tillgång till vatten minst två gånger om dagen
- Fri tillgång på vatten

5.4 Hästar som boxvandrar kan få ryggsproblem

- Ja
- Nej

5.5 Hästar är revirlevande betesdjur

- Ja
- Nej

5.6 Hästar mår bäst av att vara ensamma eftersom de är solitära djur

- Ja
- Nej

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage:
www.slu.se/animalenvironmenthealth*
